ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ - ਸਬਦ ੪੦

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਸਲੋਕ, ਸੇਖ ਫਰੀਦ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੩੭੯

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥
ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਊਪਜੈ ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ ॥੩੬॥

ਸਾਰ: ਬਿਰਹਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਰਾਹ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਉਪਰਾਮਤਾ ਵਜੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰ, ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਪੀੜਾ ਦੇ ਦਵੰਦਾਂ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਉਲਝਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਸ ਅਧੂਰੇਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਰਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੇਅਰਾਮੀ ਸਾਡੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਅਸਲ ਤੱਤ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਜੁੜਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਾਂਘ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਬਿਰਹਾ ਦੀ ਪੀੜ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਰਾਹ ਵੱਲ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਬੋਧ, ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥
ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਜਾਂ ਤਿਆਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਬਿਰਹਾ ਤਾਂ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂਘ ਦੀ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨਿ ਬਿਰਹੁ ਨ ਊਪਜੈ ਸੋ ਤਨੁ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ ॥੩੬॥
ਫਰੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬਿਰਹੁ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ, ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰੂਹਾਨੀ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਜਾਨ ਸਮਝੋ। (੩੬)

ਤੱਤ: ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਤਿਆਗ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਬਿਰਹਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰੂਹਾਨੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਮਾਰਗ ਵਜੋਂ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਰੂਹਾਨੀ ਉਜਾੜਾ, ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਤਾਂਘ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੜ੍ਹੀਆ ਸਮਾਨ ਇਕ ਬੇਜਾਨ ਜੀਵਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਬਿਰਹਾ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਤੱਕ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਆਪਣੇ ਸੱਚੇ ਸਵੈ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਉਸ ਚੰਗਿਆੜੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦੀ, ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਾਡੀ ਰੂਹਾਨੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**